

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Dity Řepkové (soudkyně zpravodajka) a soudců Tomáše Langáška a Jana Wintra o ústavní stížnosti stěžovatele **I. K.**, zastoupeného JUDr. Danem Dvořáčkem, advokátem se sídlem Tržiště 366/13, Praha 1, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. března 2026 č. j. 10 To 20/2026-6068, za účasti **Vrchního soudu v Praze** jako účastníka řízení a **Vrchního státního zastupitelství v Praze** jako vedlejšího účastníka řízení, **takto:**

- I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 30. března 2026 č. j. 10 To 20/2026-6068 bylo porušeno právo stěžovatele vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a svoboda pohybu stěžovatele podle čl. 14 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. března 2026 č. j. 10 To 20/2026-6068 se ruší.**

O d ů v o d n ě n í:

I.

Vymezení věci a shrnutí řízení před obecnými soudy

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, namítá stěžovatel zásah do svého práva vlastnit majetek ve smyslu čl. 11 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a do svobody pohybu podle čl. 14 odst. 1 a 2 Listiny. Těmito námitkami brojí proti v záhlaví uvedenému usnesení v celém rozsahu, a to z důvodu opomenutí ústavně konformního výkladu § 73aa zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), jenž stanoví maximální přípustnou dobu trvání opatření nahrazujících vazbu.
2. Z ústavní stížnosti a jejích příloh zjistil Ústavní soud následující skutečnosti. Proti stěžovateli je vedeno trestní řízení pro skutek, v němž je spatřováno spáchání zvlášť závažného zločinu financování terorismu podle § 312d odst. 1 zákona č. 40/2009, trestní zákoník, spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 odst. 1 trestního zákoníku, zločinu podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 2 písm. a) trestního zákoníku spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 odst. 1 trestního zákoníku a přečinu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 1 trestního zákoníku.
3. Stěžovatel byl usnesením Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 23. 4. 2021 sp. zn. 37 Nt 1625/2021 vzat do vazby z důvodů § 67 písm. a), b) trestního řádu. Usnesením Vrchního

státního zastupitelství v Praze (dále jen „vrchní státní zastupitelství“) ze dne 14. 6. 2021 č. j. VZV 15/2021-266 bylo rozhodnuto podle § 73a odst. 1, odst. 2 písm. a) mj. o přijetí nabídky peněžité záruky a současně podle § 73a odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 trestního řádu o uložení omezení spočívajícího v zákazu vycestování do zahraničí. Následně bylo usnesením vrchního státního zastupitelství ze dne 22. 6. 2021 č. j. VZV 15/2021-293 rozhodnuto o propuštění stěžovatele z vazby na svobodu a o nahrazení vazby přijetím peněžité záruky za současného vyslovení dohledu probačního úředníka podle § 73 odst. 1 písm. c) trestního řádu a uložení povinnosti zdržovat se ve stanovenou dobu v místě svého bydliště podle § 73 odst. 3 trestního řádu. Usnesením vrchního státního zastupitelství ze dne 21. 6. 2024 č. j. VZV 15/2021-1247 bylo rozhodnuto o změně výše peněžité záruky na 600 000 Kč.

4. Usnesením Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 10. 2. 2026 č. j. 49 T 2/2025-6041 byla podle § 73a odst. 5, § 73aa trestního řádu zrušena peněžitá záruka ve výši 600 000 Kč přijatá výše citovaným usnesením vrchního státního zastupitelství ze dne 22. 6. 2021 č. j. VZV 15/2021-293 (výrok I), dále byl zrušen dohled probačního pracovníka nad stěžovatelem (výrok II) a podle § 77a odst. 4, § 73aa trestního řádu zrušeno omezení spočívající v zákazu vycestování do zahraničí, které bylo stěžovateli uloženo výše citovaným usnesením vrchního státního zastupitelství ze dne 14. 6. 2021 (výrok III). Proti tomuto usnesení podal státní zástupce vrchního státního zastupitelství včasnou stížnost, v níž namítal nesplnění procesních podmínek pro vydání usnesení městského soudu (dle jeho názoru rozhodoval nesprávně obsazený soud), jakož i to, že ve vztahu k peněžité záruce nelze aplikovat § 73aa trestního řádu, což platí i o zákazu vycestování uloženém podle § 73a odst. 3 trestního řádu.

5. Napadeným usnesením ze dne 30. 3. 2026 Vrchní soud v Praze (dále jen „vrchní soud“) dle § 149 odst. 1 trestního řádu rozhodl o zrušení výroků I a III usnesení městského soudu. Předně konstatoval, že překročením stanovené maximální délky trvání zanikají dle § 73aa trestního řádu opatření nahrazující vazbu *ex lege* bez potřeby dalšího rozhodnutí, a proto i přes procesně vadný postup městského soudu nepřikročil ke zrušení výroku II napadeného usnesení. Ve vztahu k trvání peněžité záruky však vrchní soud shledal, že právní úprava obsažená v § 73a odst. 6 až 8 trestního řádu představuje *lex specialis* vůči postupu podle § 73aa trestního řádu, jenž takový odlišný postup sám předpokládá, a proto městský soud postupoval chybně, když svým usnesením peněžitou záruku zrušil. Současně se dle vrchního soudu výjimka z aplikace § 73aa trestního řádu vztahuje i na zákaz vycestování, neboť ten byl v projednávané věci stanoven akcesoricky s přijetím peněžité záruky ve smyslu § 73a odst. 3 trestního řádu, a ani v tomto ohledu proto nebyl postup městského soudu správný.

II.

Argumentace stěžovatele a vyjádření účastníka a vedlejšího účastníka řízení

6. Stěžovatel proti napadenému usnesení brojí v první řadě s argumentem, že vrchní soud opomenul ústavně konformní výklad nového § 73aa trestního řádu, když omezil jeho rozsah tak, že z něj vyloučil trvání peněžité záruky, jakož i akcesoricky stanoveného zákazu vycestování. Dle stěžovatele totiž z § 73aa trestního řádu plyne zjevná snaha zákonodárce odstranit ústavněprávní deficit právní úpravy spočívající v absenci časového limitu trvání opatření nahrazujících vazbu v situaci, kdy vazba samotná časově ohraničena je. Stěžovatel se domnívá, že § 73aa trestního řádu tento účel dobře naplňuje, k čemuž přispívá i jeho jednoznačné jazykové znění. Právě s tímto účelem je však dle stěžovatele výklad učiněný vrchním soudem v přímém rozporu, neboť vede k závěru, že trvání peněžité záruky, jakož i akcesoricky stanoveného zákazu

vycestování, zůstává neomezené. Takový závěr je přitom nepřijatelný, neboť právní důsledek je i přes změnu právní úpravy totožný jako před touto změnou. Výklad upřednostněný vrchním soudem je dle stěžovatele vadný i pro rozpor s požadavkem restriktivního výkladu ustanovení o omezení základních práv a svobod, jenž by měl svědčit ve prospěch zachování takových práv.

7. Výklad vrchního soudu je rovněž dle stěžovatele rozporný z hlediska systematické výkladové metody. Vrchní soud totiž v projednávané věci dovedl výjimku z aplikace § 73aa trestního řádu z klauzule „*nestanoví-li zákon jinak*“, přičemž jinak dle vrchního soudu zákon stanoví právě v § 73a odst. 6 až 8 trestního řádu. Stěžovatel se však domnívá, že citovaná klauzule se vztahuje k maximální době trvání opatření nahrazujícího vazbu obecně, zatímco aplikace § 73a odst. 6 až 8 připadá v úvahu až tehdy, je-li obviněný pravomocně odsouzen, což není situace stěžovatele, a podmínky pro aplikaci tohoto ustanovení proto nejsou splněny.

8. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníku řízení i vedlejšímu účastníku řízení. Vrchní soud se ve svém vyjádření odkázal na napadené usnesení a v něm prezentovaný právní názor stran výkladu § 73aa trestního řádu. Dále také zdůraznil funkci peněžitě záruky i z hlediska ochrany práv poškozených ve smyslu § 73a odst. 7 trestního řádu.

9. Vrchní státní zastupitelství se ve svém vyjádření ztotožnilo s výkladem § 73aa trestního řádu učiněným vrchním soudem. Vyjádření porovnává účel institutu peněžitě záruky s institutem vazby a s trváním a mechanismem přezkumu trvání institutů zajištění věci a předběžných opatření a zdůrazňuje nespornost závěru, že § 73a odst. 5 trestního řádu upravuje dobu trvání peněžitě záruky jako *lex specialis*. Část ustanovení „*nestanoví-li zákon jinak*“ dle vrchního státního zastupitelství zahrnuje právě ty instituty, u nichž je zaveden zvláštní postup přezkumu jejich trvání. Právě tento zvláštní postup poté zaručuje, že peněžitá záruka nemůže trvat bez soudního přezkumu a řádného odůvodnění neomezenou dobu, což odpovídá ústavněprávním požadavkům týkajícím se omezení základních práv a svobod. To platí i pro akcesoricky stanovený zákaz vycestování. Napadené usnesení nepředstavuje rozhodnutí svévolné ani rozhodnutí, které by bylo v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, nýbrž je naopak v souladu se závěry judikatury Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva, jež nepřenášejí časový režim vazby na opatření nahrazující vazbu, ale vycházejí z hledisek legitimního účelu a přiměřenosti v souvislosti s konkrétními okolnostmi případu. Požadavek na striktní omezení trvání peněžitě záruky specifickou lhůtou nelze dovodit z ústavního pořádku ani z Úmluvy o ochraně základních práv a svobod (dále jen „Úmluva“). To platí i pro požadavek paralelní délky vazby a peněžitě záruky. Státní zástupce se přitom v projednávané věci opakovaně zabýval trváním vazebních důvodů u stěžovatele, jakož i přiměřeností opatření nahrazujících vazbu, jež byla postupem času navíc zmírňována, a městský soud v současné době pravidelně koná hlavní líčení směřující k rozhodnutí ve věci. Vrchní státní zastupitelství proto navrhuje ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou odmítnout.

10. Ústavní soud zaslal vyjádření účastníka řízení a vedlejšího účastníka řízení stěžovateli k případné replice, přičemž ten svého práva repliky nevyužil.

III. Procesní podmínky řízení

11. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou a řádně zastoupenou osobou, je přípustná a Ústavní soud je k jejímu

projednání příslušný [§ 30 odst. 1, § 31 odst. 2, § 72 odst. 1 písm. a) a § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu].

IV. Posouzení Ústavním soudem

IV. 1. Obecná východiska

12. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), není jim instančně nadřazen a nezasahuje do rozhodovací činnosti soudů vždy, když dojde k porušení podústavní normy, ale až tehdy, představuje-li takové porušení současně porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody (srov. např. nález ze dne 25. 1. 1995 sp. zn. II. ÚS 45/94). Ústavnímu soudu proto zásadně nepřísluší výklad podústavního práva provedený obecnými soudy přehodnocovat, a to ani v případě, že má na správnou interpretaci právní normy odlišný názor (srov. např. nález ze dne 3. 9. 2012 sp. zn. IV. ÚS 2372/11, body 20-21, nebo nález ze dne 22. 11. 2010 sp. zn. IV. ÚS 1834/10).

13. Ústavní soud však je oprávněn do rozhodovací činnosti obecných soudů zasáhnout v těch excesivních případech, kdy je jejich rozhodnutí stíženo tzv. kvalifikovanými vadami, které mají za následek porušení ústavnosti. Ve smyslu tzv. Heckovy formule (srov. nález ze dne 10. 4. 2014 sp. zn. III. ÚS 3725/13, b. 41) se jedná o případ, pokud (a) obecný soud vůbec nerozpoznal, že řeší otázku týkající se základního práva, nebo (b) rozpoznal, ale vykládá základní právo chybně (např. v rozporu s judikaturou Ústavního soudu), případně (c) je argumentace soudu objektivně neuhájitelná, a tudíž svévolná či (d) byla překročena hranice přípustného dotváření práva.

14. Z bohaté a konstantní judikatury Ústavního soudu vztahující se k institutu vazby ve smyslu § 67 a násl. trestního řádu vyplývá, že vazba představuje jeden z nejcitelnějších zásahů do základních práv a svobod, a proto k ní musí orgány činné v trestním řízení striktně přistupovat jako k opatření *ultima ratio*, jehož využití je přípustné pouze v krajních případech, kdy sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak (srov. např. nález ze dne 31. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2580/23, body 31 a 43, nebo nález ze dne 29. 9. 2022 sp. zn. I. ÚS 1807/22, body 19 a 23). Důvody vazby dle § 67 trestního řádu musí být vykládány restriktivně. Vazba má sloužit výhradně jako zajišťovací institut k dosažení účelu trestního řízení, nikoliv jako nástroj nátlaku na obviněného k doznání. Platí, že rozhodnutí o vazbě musí být podloženo konkrétními skutečnostmi a že soudy musí náležitě zhodnotit všechny okolnosti svědčící pro i proti omezení svobody jednotlivce (srov. např. nález ze dne 14. 9. 2016 sp. zn. I. ÚS 2652/16, body 15-18, nález ze dne 18. 6. 2014 sp. zn. I. ÚS 980/14, body 38-40).

15. Trestní řád stanoví v § 72a nejvyšší přípustné doby trvání vazby, což lze vyložit jako projev zásady, že vazba má být uplatňována pouze po nezbytně nutnou dobu, jakož i limitace veřejného zájmu individuálním právem obviněného na osobní svobodu, jenž po dosažení stanovených maximálních dob zcela převáží právě nad veřejným zájmem na ochraně před hrozbami reprezentovanými jednotlivými důvody vazby prostřednictvím vazebního stíhání obviněného

(srov. např. nález ze dne 16. 6. 2015 sp. zn. I. ÚS 1119/15, bod 41). Limity maximální doby trvání vazby se vztahují na dobu reálně strávenou ve vazbě, tedy na dobu, po níž trvá faktické omezení osobní svobody. Pokud taková zákonem stanovená doba uplyne a soud včas zákonným způsobem nerozhodne o jejím prodloužení, je další zbavení svobody nejen nezákonné, ale i protiústavní (srov. např. nález ze dne 31. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2580/23, body 43 a 44, nález ze dne 29. 9. 2022 sp. zn. I. ÚS 1807/22, bod 33). Se zájmem na limitaci časového rozsahu trvání vazby souvisí i tzv. doktrína zesílených důvodů, podle níž se s délkou vazby zvyšují nároky na její odůvodnění. Po určité době již samotné podezření ze spáchání trestného činu nepostačuje a soudy musejí předložit další závažné a konkrétní důvody, které vylučují nahrazení vazby jiným opatřením (srov. např. nález ze dne 14. 9. 2016 sp. zn. I. ÚS 2652/16, bod 21).

16. Projevem pojetí vazby jako opatření *ultima ratio*, důrazu na limitaci jejího trvání, jakož i doktríny zesílených důvodů, je existence opatření nahrazujících vazbu upravených v § 73 až § 73aa trestního řádu, mezi něž se řadí záruka za další chování obviněného, písemný slib obviněného, dohled probačního úředníka, předběžná opatření a peněžitá záruka. Hlavním účelem těchto institutů je naplnění sledovaného cíle trestního řízení při současném šetření osobní svobody obviněného. Slouží k tomu, aby nedocházelo k natolik masivnímu zásahu do osobní sféry jednotlivce, jako je tomu u vazby, pokud lze totožného účelu (např. eliminace rizika útěku nebo pokračování v trestné činnosti) dosáhnout mírnějšími prostředky. Nahrazení vazby je podmíněno předpokladem, že zvolená alternativa bude dostatečně přesvědčivá a spolehlivá k dosažení téhož účelu jako vazba (srov. např. nález ze dne 31. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2580/23, body 31, 44 a 45, nález ze dne 13. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 2821/20, body 20-21 a 24-25).

17. Stejně jako vazba musí i ji nahrazující instituty obstát z hlediska proporcionality a nezbytnosti vzhledem k dosažení účelu trestního řízení. Totožně jako v případě vazby jsou obecné soudy povinny se náležitě a individuálně vypořádat s konkrétními námitkami obviněného a návrhy na nahrazení vazby, přičemž svá rozhodnutí nesmí odůvodnit pouze obecnými formulacemi (srov. např. nález ze dne 6. 8. 2025 sp. zn. IV. ÚS 1563/25, body 20, 23 a 33, nález ze dne 31. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2580/23, body 44 a 48, nebo nález ze dne 8. 12. 2022 sp. zn. I. ÚS 2987/22, body 26 a 27). Veškeré výše uvedené standardy vztahující se na vazbu však nelze bez dalšího vztáhnout i na opatření ji nahrazující. To platí mj. i pro v § 72a trestního řádu stanovenou maximální dobu trvání vazby. V tomto ustanovení definované limity se týkají toliko omezení doby trvání zbavení osobní svobody osob ve vazbě, nikoli na limitaci trvání mírnějších forem opatření, a proto je na instituty vazbu nahrazující bez dalšího nelze aplikovat. Zatímco vazba je spojená s naprostým omezením osobní svobody a izolací jednotlivce, opatření ji nahrazující jsou vzhledem k zásahu do základních práv považována za méně invazivní, a standardy pro jejich trvání proto nelze se standardy pro trvání vazby zcela ztotožnit (srov. např. nález ze dne 31. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2580/2023, body 44, 51 a 53 nebo nález ze dne 13. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 2821/20, body 23 a 38).

18. Nelze však opomenout, že byt' jsou vazbu nahrazující instituty opatřeními mírnějšími než vazba samotná, i ony jsou způsobilé velmi výrazně zasahovat do základních práv a svobod osoby, jíž jsou uloženy. Z judikatury Evropského soudu při lidská práva (dále jen „ESLP“) mj. vyplývá, že rozdíl mezi zbavením osobní svobody a kupř. omezením svobody pohybu je totiž pouze rozdílem v intenzitě, nikoli rozdílem v podstatě zásahu (srov. např. rozsudky ESLP ve věci De Tommaso proti Itálii ze dne 23. 2. 2017, č. 43395/09, § 80 a násl., a Buzadji proti Moldavsku ze dne 5. 7. 2016, č. 23755/07, § 103). Přestože se na ně tedy automaticky nevztahují maximální doby trvání vazby podle § 72a trestního řádu, ani opatření vazbu nahrazující nemohou trvat neomezeně dlouho, neboť musí být dodržen požadavek přísné přiměřenosti ke sledovanému cíli a zásah musí být činěn jen v nezbytně nutné míře (srov. např. nález ze dne 31. 7. 2024 sp. zn.

IV. ÚS 2580/23, body 44, 45 a 51, nebo náleze ze dne 13. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 2821/20, body 23, 24 a 38). Povinnost obecných soudů respektovat požadavek nezbytnosti existence zesílených důvodů proto nelze vztahovat výlučně na zkoumání potřeby pokračovat ve faktickém výkonu vazby, ale je nutné ji přiměřeně uplatňovat i při přezkumu trvání vazebních důvodů, které jsou předpokladem pro další trvání institutů vazbu nahrazujících. Trvání obavy, jejíž existence zakládala vazební důvod při rozhodování o nahrazení vazby, je podmínkou *sine qua non* pro zákonnost dalšího trvání nahrazujícího opatření. Po určité době však tato obava sama o sobě k ospravedlnění dalšího omezení nepostačuje, neboť s plynutím času vazební důvody oslabují a potřeba dalšího uplatňování i v případě institutů vazbu nahrazujících klesá, případně zcela zaniká (srov. náleze ze dne 31. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2580/23, bod 45). Závěry totožné s právě uvedenými plynou ve vztahu k časové limitaci vazbu nahrazujících institutů i z ustálené judikatury ESLP (srov. např. rozsudky ESLP ve věci Zadeh proti České republice ze dne 27. 6. 2024, č. 35207/17, § 15 a 16, Buzadji proti Moldavsku, § 103, 104 a 122, Aleksandr Makarov proti Rusku ze dne 12. 3. 2009, § 120 a 139, č. 15217/07 nebo Földes a Földesné Hajlik proti Maďarsku ze dne 31. 10. 2006, č. 41463/02, § 35 a 36).

19. Jedním z institutů nahrazujících vazbu, na něž právě uvedené dopadá, a jenž je v projednávané věci relevantní, je peněžitá záruka dle § 73a trestního řádu. Jde o zajišťovací institut představující náhradu vazby, jenž v menší intenzitě zasahuje do základních práv obviněného, když jej motivuje k dodržování jeho zákonných povinností v trestním řízení nikoli úplným zbavením jeho osobní svobody, nýbrž dočasným omezením jeho práva vlastnit majetek spočívajícím ve složení peněžitě záruky, jenž se může stát omezením trvalým až tehdy, kdy obviněný porušením svých povinností naplní hypotézu § 73a odst. 4 trestního řádu, čímž soudu (soudci) dá důvod k sankčnímu rozhodnutí o připadnutí peněžitě záruky státu (srov. např. náleze ze dne 31. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2580/23, body 31 a 32, náleze ze dne 14. 6. 2016 sp. zn. III. ÚS 2787/15, body 10 a 11 nebo ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 73a [Peněžitá záruka]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 880-897).

20. Trvání peněžitě záruky je stejně jako v případě vazby neoddělitelně spjato s trváním vazebních důvodů. Pokud pominou důvody, které vedly k jejímu přijetí nebo se změny okolností rozhodné pro určení její výše, má být i bez návrhu dle § 73a odst. 5 trestního řádu rozhodnuto o jejím zrušení či o změně její výše. Specifická právní úprava doby trvání peněžitě záruky je však obsažena v § 73a odst. 6 trestního řádu, podle něhož *nerozhodne-li soud jinak, trvá peněžitá záruka u obviněného, který byl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo peněžitému trestu, do dne, kdy obviněný nastoupí výkon trestu odnětí svobody, zaplatí peněžitý trest a náklady trestního řízení; odstavec 7 tím není dotčen. Nezaplatí-li obviněný peněžitý trest nebo náklady trestního řízení ve stanovené lhůtě, na jejich zaplacení se použijí prostředky z peněžitě záruky.* Z jazykového i teleologického výkladu tohoto ustanovení však zjevně plyne, že věcný rozsah této specifické úpravy doby trvání peněžitě záruky nezahrnuje kupř. celé trestní řízení, nýbrž pouze jeho konkrétní fázi započatou okamžikem právní moci odsouzení obviněného. Tento výklad tedy *a contrario* znamená, že až do okamžiku pravomocného odsouzení obviněného nepřipadá aplikace § 73a odst. 6 trestního řádu v úvahu. Jde totiž o časové omezení trvání peněžitě záruky, které není účelově vázáno obecně na zajištění účasti obviněného na trestním řízení jako celku, nýbrž na plnění jeho konkrétních povinností po jeho pravomocném odsouzení spočívajících v nástupu do výkonu trestu odnětí svobody, jakož i zaplacení peněžitěho trestu a nákladů trestního řízení. Při naplnění hypotézy § 73a odst. 6 trestního řádu poté může být v souladu s § 73a odst. 7 a 8 trestního řádu i po splnění právě vypočtených povinností doba trvání peněžitě záruky prodloužena nad rámec odst. 6 citovaného ustanovení, přičemž poté je její trvání účelově vázáno výlučně na povinnost odsouzeného zaplatit přisouzený nárok poškozeného. Nutným předpokladem takto účelově vázaného trvání peněžitě záruky je však v takovém případě existence obecným soudem vydaného odsuzujícího rozsudku obsahujícího výrok o náhradě škody

nebo nemajetkové újmy podle § 228 odst. 1 trestního řádu, jakož i poškozeným ve stanovené lhůtě podaná žádost o použití prostředků z peněžité záruky na jeho pohledávky týkající se nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy (srov. např. ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 73a [Peněžitá záruka]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 893-894).

21. Současně platí, že povaha peněžité záruky jako opatření nahrazujícího vazbu zásadně přetrvává i po okamžiku právní moci odsuzujícího rozsudku ve smyslu § 73a odst. 6 trestního řádu, a to až do dne, kdy obviněný nastoupí výkon trestu odnětí svobody, zaplatí peněžitý trest a náklady trestního řízení. I v této fázi trestního řízení totiž peněžitá záruka nadále plní tentýž účel, jenž je shodný s účelem vazby, totiž zajištění účelu trestního řízení ve fázi vykonávací, tj. plnění povinností odsouzeného. Stále přitom platí též povinnost stanovená § 73a odst. 5 trestního řádu spočívající v přezkumu důvodů, které vedly k přijetí peněžité záruky, jakož i okolností rozhodných pro určení její výše. (srov. např. ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 73a [Peněžitá záruka]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 893-894).

22. Zcela odlišnou funkci zaměřenou na uspokojení pohledávky poškozeného však peněžitá záruka plní podle § 73a odst. 7 a 8 trestního řádu. K uplatnění těchto ustanovení může krom naplnění výše uvedených podmínek dojít až poté, co obviněný splnil své povinnosti podle § 73a odst. 6. Je to tedy právě okamžik splnění těch povinností obviněného, k jejichž zajištění slouží peněžitá záruka po okamžiku právní moci odsuzujícího rozsudku, jímž peněžitá záruka pozbývá povahu opatření nahrazujícího vazbu, neboť její funkce odpovídající takovému opatření tímto okamžikem zcela ustupuje a do popředí naopak vystupuje funkce peněžité záruky zaměřená na uspokojení pohledávky poškozeného v souladu s § 73a odst. 7 a 8 trestního řádu. Právě proto poté peněžitou záruku již za opatření nahrazující vazbu z důvodu změny jejího smyslu a účelu považovat nelze. (srov. např. ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 73a [Peněžitá záruka]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 893-894).

23. Dalším ve věci relevantním opatřením, jehož účelem je zajištění řádné účasti obviněného na trestním řízení, je zákaz vycestování do zahraničí, o jehož uložení může být dle § 73a odst. 3 trestního řádu rozhodnuto současně s rozhodnutím o přijetí peněžité záruky. Účelem takto uloženého zákazu vycestování do zahraničí je poté nad rámec omezení vlastnického práva obviněného institutem peněžité záruky zosílit uložené opatření též omezením jeho svobody pohybu tehdy, kdy peněžitá záruka není sama o sobě k naplnění sledovaného účelu dostatečná. Zákaz vycestování do zahraničí uložený dle § 73a odst. 3 trestního řádu je proto spjat s trváním vazebních důvodů, které vedly k nahrazení vazby peněžitou zárukou, jakož i s ostatními zákonnými časovými limity, jež se na peněžitou záruku jako na institut nahrazující vazbu vztahují (srov. např. ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. § 73a [Peněžitá záruka]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 890).

IV. 2. Aplikace obecných východisek v projednávané věci

24. V projednávané věci je jádrem podané ústavní stížnosti spor o ústavně konformní interpretaci § 73aa trestního řádu, jenž stanoví, že *opatření nahrazující vazbu může trvat jen po dobu nezbytně nutnou, po kterou trvají důvody vazby a je ho zapotřebí k jejímu nahrazení. Celková doba trvání opatření nahrazujícího vazbu, nestanoví-li zákon jinak, nesmí překročit jedenapůlnásobek doby stanovené pro trvání vazby.* Jde o ustanovení, které bylo do trestního řádu včleněno na základě novelizačního zákona č. 270/2025 Sb., jenž nabyl účinnosti k 1. 1. 2026. Důvodová zpráva k přijatému ustanovení nic konkrétního

neuvádí. Z odůvodnění pozměňovacího návrhu poslance Marka Bendy (resp. písemného pozměňovacího návrhu, jehož obdobu prosadil do pozměňovacího návrhu Ústavně právního výboru), na základě něhož byl nový § 73aa trestního řádu přijat, vyplývá, že „*navrhovaná úprava zavádí pravidlo, že opatření nahrazující vazbu (například zákaž vycestování, dohled probačního úředníka či peněžitá záruka) mohou trvat pouze omezenou dobu.*“ (srov. Pozměňovací návrh k tisku 861, sněmovní dokument 6488 – <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=252779>).

25. Na základě jazykového vyjádření a systematického zařazení § 73aa trestního řádu, jakož i uvedeného odůvodnění poslaneckého pozměňovacího návrhu, lze bez větších pochyb interpretovat základní cíl sledovaný zákonodárcem při přijetí tohoto ustanovení tak, že jím patrně bylo zacelení mezery v dosavadní platné právní úpravě ve vztahu k časovému rozsahu institutů nahrazujících vazbu. Vymezení maximální přípustné doby jejich trvání až do přijetí výše citované novely v trestním řádu zcela absentovalo, a to za situace, kdy z judikatury Ústavního soudu současně vyplynulo výše uvedené, totiž že § 72a trestního řádu stanovující maximální možný časový rozsah institutu vazby nelze na vazbu nahrazující instituty bez dalšího automaticky aplikovat. Zákonné zakotvení maximální doby trvání u institutů vazbu nahrazujících má nepochybně původ mj. v doktríně zesílených důvodů, důrazu na limitaci trvání vazby i opatření ji nahrazujících, jakož konečně i v zásadě minimalizace zásahů do základních práv a svobod plynoucí z čl. 4 odst. 4 Listiny.

26. V souvislosti s institutem peněžitě záruky poté uvedená interpretace § 73aa trestního řádu vede k závěru, že po dobu, po níž peněžitou záruku lze považovat za opatření nahrazující vazbu, jež je ohraničena okamžikem, kdy obviněný splní povinnosti dle § 73a odst. 6 trestního řádu, se nejvyšší přípustná doba trvání opatření nahrazujících vazbu ve smyslu § 73aa věty druhé budou vztahovat právě i na dobu trvání peněžitě záruky, nestanoví-li zákon jinak. Splněním těchto povinností ze strany obviněného poté dochází za naplnění aplikačních podmínek § 73a odst. 7 trestního řádu k „funkční proměně“ institutu peněžitě záruky, v důsledku čehož již nejvyšší přípustná doba trvání opatření nahrazujících vazbu ve smyslu § 73aa trestního řádu není na institut peněžitě záruky pro pozbytí jeho charakteru institutu nahrazujícího vazbu aplikovatelná.

27. Takový interpretační závěr týkající se možné doby trvání institutu peněžitě záruky je poté možné odůvodnit též vztahem zákonem chráněných zájmů, které se v kontextu souvisejících ustanovení trestního řádu dostávají do konfliktu, totiž (i) zájmu na minimalizaci zásahů do základních práv obviněného, jenž se projevuje mj. právě stanovením nejvyšší přípustné doby trvání opatření nahrazujících vazbu, a (ii) zájmu na ochraně práv poškozeného v souvislosti s institutem peněžitě záruky formálně-právně vyjádřeného v § 73a odst. 7 a 8 trestního řádu. Zákonodárce explicitním zakotvením nejvyšší přípustné doby trvání opatření nahrazujících vazbu v § 73aa trestního řádu zjevně i v souladu se zmíněnými ústavněprávními standardy posiluje význam zájmu na minimalizaci zásahů do základních práv obviněného i ve vztahu k opatřením nahrazujícím vazbu, peněžitou záruku nevylímáje.

28. Platí tedy, že v konfliktu dvou zmíněných zájmů v kontextu institutu peněžitě záruky zákonodárce zásadně preferuje zájem na minimalizaci zásahů do práv obviněného nad zájmem na ochraně práv poškozeného po dobu, po kterou trvají vazební důvody zakládající existenci opatření vazbu nahrazujícího. Jinými slovy, obecně platí, že dobu trvání peněžitě záruky jako opatření nahrazujícího vazbu nelze neúměrně prodlužovat pouze s odkazem na potřebu pozdějšího uspokojení případné pohledávky poškozeného. Takový závěr platí bezvýhradně až do okamžiku právní moci odsuzujícího rozsudku, neboť by bylo rozporné se zásadou presumpce neviny, jakož i požadavky proporcionality, doktríny zesílených důvodů a zásadou minimalizace zásahů do základních práv a svobod, pokud by zásah do vlastnického práva obviněného v podobě peněžitě záruky trval nad rámec zákonem stanovených nejvýše přípustných dob.

29. Odlišný interpretační závěr je možné zaujmout k trvání institutu peněžitě záruky podle § 73a odst. 6 trestního řádu, tedy od okamžiku právní moci rozhodnutí až do splnění v citovaném ustanovení stanovených povinností obviněným. Přestože, jak bylo uvedeno výše, peněžitou záruku lze i v této fázi trestního řízení považovat za opatření nahrazující vazbu, a § 73aa trestního řádu proto lze na peněžitou záruku aplikovat, co do nejvýše přípustných dob trvání peněžitě záruky se uplatní klauzule *nestanoví-li zákon jinak* ve smyslu § 73aa trestního řádu, neboť právě v § 73a odst. 6 trestního řádu zákon jinak stanoví, a toto zákonné ustanovení je proto třeba považovat za *lex specialis* ve vztahu k obecnému pravidlu obsaženému v § 73aa trestního řádu. Je to totiž právě existence pravomocného odsuzujícího rozsudku, jehož důsledkem je vyřešení otázky viny obviněného, a proto se lze mj. v souladu s doktrínou zesílených důvodů odchýlit od obecného pravidla nejvýše přípustné doby trvání opatření nahrazujících vazbu ve smyslu § 73aa trestního řádu. Takový závěr je poté v souladu i se zájmem na ochraně poškozeného, jehož význam se okamžikem právní moci odsuzujícího rozsudku významně zvyšuje, přičemž postupná preference tohoto zájmu nad zájmem na minimalizaci zásahů do základních práv obviněného je završena okamžikem, kdy dojde ze strany obviněného ke splnění povinností uvedených v § 73a odst. 6 trestního řádu a kdy se uspokojení pohledávky poškozeného za naplnění hypotézy právní normy obsažené v § 73a odst. 7 trestního řádu stává výlučným účelem institutu peněžitě záruky, která tak současně pozbývá povahy opatření nahrazujícího vazbu, a přestává tím též naplňovat hypotézu § 73aa trestního řádu.

30. Současně platí, že zahrnutím institutu peněžitě záruky jako opatření nahrazujícího vazbu do rozsahu § 73aa trestního řádu nedochází k nepřipustnému oslabení postavení poškozeného v trestním řízení. Ochrana majetkových nároků poškozeného v trestním řízení totiž není primárně realizována skrze institut peněžitě záruky ve smyslu § 73a odst. 7 a 8 trestního řádu, nýbrž skrze jiné specifické instituty, které poškozenému a jeho majetkovým nárokům poskytují ochranu rozsáhlejší. Mezi ně se řadí především zajištění nároku poškozeného podle § 47 a peněžitá jistota dle § 47a trestního řádu. Jde o instituty sloužící k omezení dispozičního práva obviněného k jeho majetku v situacích, kdy existuje důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení bude zmařeno či ztěžováno. Širší rozsah ochrany majetkových nároků poškozeného vyplývající z uvedených ustanovení je proto dán právě především tím, že na rozdíl od peněžitě záruky je to právě ochrana práv poškozeného, jež je primárním účelem těchto institutů. Na rozdíl od peněžitě záruky, v jejímž případě mohou být majetkové nároky poškozeného uspokojeny až poté, co dojde k uspokojení majetkových nároků státu ve smyslu § 73a odst. 6 trestního řádu, § 47 a 47a trestního řádu cílí právě na prioritní uspokojení majetkových nároků poškozeného. Širší rozsah ochrany nároků poškozeného v porovnání s ochranou poskytovanou podle § 73a odst. 7 a 8 trestního řádu je dán rovněž tím, že ochrana nároků poškozeného není podmíněna existencí či trváním vazebních důvodů. Poškozený současně může své nároky uspokojit nejen z peněžitě jistoty složené obviněným či jinou osobou dle § 47a odst. 1 trestního řádu, ale případně též z majetku obviněného, jenž může být v případě vymezeném v § 47 odst. 2 trestního řádu v přípravném řízení státním zástupcem zajištěn i *ex offio* (srov. např. ŠÁMAL, Pavel, ZEŽULOVÁ, Jana, RŮŽIČKA, Miroslav. § 47 [Zajištění nároku na majetku obviněného] a § 47a [Peněžitá jistota]. In: GRŮVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Oběti trestných činů. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 340-357).

31. Se zřetelem k výše uvedenému Ústavní soud shledal, že vrchní soud v napadeném usnesení nepochopitelně zcela opomenul zohlednit věcný rozsah a aplikační předpoklady § 73a odst. 6 a 7 trestního řádu. Základním předpokladem aplikace odst. 6 předmětného ustanovení je totiž existence pravomocného odsuzujícího rozsudku vydaného ve vztahu k obviněnému. Tutéž roli aplikačního předpokladu plní v případě odst. 7 citovaného ustanovení existence (i) odsuzujícího rozsudku, jímž byla obviněnému uložena povinnost nahradit poškozenému majetkovou škodu

nebo nemajetkovou újmu a (ii) včasná žádost poškozeného o použití prostředků z peněžitě záruky na jeho pohledávky týkající se nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy. V době vydání napadeného usnesení vrchního soudu se však trestní řízení se stěžovatelem nacházelo ve stadiu hlavního líčení a žádný z vypočtených aplikačních předpokladů zmíněných ustanovení trestního řádu nebyl a ani nemohl být naplněn, neboť doposud nedošlo k vydání rozhodnutí o vině stěžovatele, natož k nabytí právní moci takového rozhodnutí. Odůvodněním neaplikace § 73aa trestního řádu skrze přednostní aplikaci ustanovení § 73a odst. 6 až 8 trestního řádu tak vrchní soud opomenul to, že ve věci nedošlo k naplnění hypotézy těchto ustanovení, a v přímém rozporu s jejich jasným a nesporným jazykovým vyjádřením tak rozšířil jejich věcný rozsah i do fáze trestního řízení před vydáním pravomocného odsuzujícího rozsudku, přičemž tímto odůvodnil zrušení dotčených výroků usnesení městského soudu, jakož i v to vyústující pokračující trvání peněžitě záruky a s ním spojeného zákazu vycestování do zahraničí na straně stěžovatele, a založil tak konečně i přímý rozpor právě s § 73aa trestního řádu, podle něhož mělo být v projednávané věci postupováno.

32. Interpretace vrchního soudu tak nepřipustným způsobem vztáhla účely, jež právní úprava záměrně sleduje až od okamžiku právní moci odsuzujícího rozsudku, i na dobu probíhajícího hlavního líčení, kdy v tomto momentu není ani zřejmé, zda ve věci bude odsuzující rozsudek vyhlášen. V přímém rozporu se zněním, systematikou a významem platné právní úpravy, jakož i zjevným úmyslem zákonodárce (viz bod 24), tak vrchní soud nepřipustně rozšířil časový rozsah omezení základních práv stěžovatele, čímž nepřipustně (s vyšší intenzitou) zasáhl do práva stěžovatele vlastnit majetek (čl. 11 odst. 1 Listiny), ale i práva na svobodu pohybu (čl. 14 odst. 1 Listiny).

33. Ústavní soud se neztotožnil s úvahou vrchního soudu, že neuplatnění speciální právní úpravy doby trvání opatření vazbu nahrazujících v projednávané věci by vedlo k vyprázdnění klauzule *nestanoví-li zákon jinak* ve smyslu § 73aa trestního řádu. Jak Ústavní soud uvedl již výše, závěr o vztahu mezi obecnou právní úpravou trvání vazbu nahrazujících institutů a speciální právní úpravou trvání peněžitě záruky není sporný a při splnění podmínek aplikace § 73a odst. 6 trestního řádu proto skutečně dojde k jeho přednostní aplikaci namísto § 73aa trestního řádu. O takový případ však v projednávané věci nešlo. Aplikací § 73aa trestního řádu v projednávané věci nemůže dojít ani k negaci ochrany poškozených dle § 73a odst. 7, jak vyplývá z vyjádření vrchního soudu (viz bod 8 výše), neboť ochrana poškozených nemůže být uplatněna na základě právní normy, jejíž hypotéza v prvé řadě není ani naplněna.

34. K vyjádření vrchního státního zastupitelství Ústavní soud dále konstatuje, že převážná většina jeho úvah podporujících závěry napadeného usnesení je relevantní pouze v rovině *de lege ferenda*, neboť v rovině *de lege lata* tyto úvahy zcela opomíjejí rozhodnutí zákonodárce stanovit maximální dobu trvání institutů nahrazujících vazbu formálně-právně vyjádřené v § 73aa trestního řádu a jeho důsledky, jakož i výše uvedený ústavně konformní výklad tohoto i dalších ve věci relevantních ustanovení trestního řádu.

V. Závěr

35. Ústavní soud shrnuje, že napadeným usnesením vrchního soudu bylo porušeno základní právo stěžovatele vlastnit majetek, garantované v čl. 11 odst. 1 Listiny, jakož i svoboda pohybu stěžovatele ve smyslu čl. 14 odst. 1 a 2 Listiny.

36. Ústavní soud proto z výše uvedených důvodů přistoupil ke zrušení napadeného usnesení vrchního soudu. Jeho úkolem bude v řízení opětovně posoudit situaci stěžovatele tak, aby byly správně uplatněny aplikační předpoklady ve věci relevantních ustanovení trestního řádu v kontextu jejich jazykového, systematického, teleologického a konečně i ústavně konformního výkladu, jakož i respektována základní práva a svobody stěžovatele.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 12. srpna 2026

Dita Řepková
předsedkyně senátu